

САХА СИРИН ЭЛЕКТРОННАЙ ИННИКИТЭ

Бүгүнтү олоххо хас бигрдин киши ойдоомот, иччых-баатых курдук бала-ашталары толорууну, араас кумааыны, ыстырааканы энкиретиһини кытта күннүгэ көрсө, оовос курдук субулур уһун учараттарга элбөхтн турбаастаа, чунообуһукуртарга кингэ-наара холлоро баар суол. Билигин итингэп элбөх дон эрдэгэн сырыттаа буолуу гынан барап, бүрөккэтиһи бытааныһи да буолар дөтөн-сүтөн эрэр. Ити чуолкай Холобура, соторутаадыта мин өннө-манна сүүрбөккө-көннөккө, ыстыраакка хомуйан сардом-нохко, интернет ионгүо кыраһысса талылар тахсар павенар өгөртбөрө, олох санга өнөлөрүд, сайдылатын баркэ бөһкөзү өлөрбүт. Манньк буоллаадыта дьылааны-куулуну ситиһэр бэрт дөбөт буолуе. Оһон "электроннай бырабылгыһыстыба" уонна "информационнай уоласстыба" дээн ойдоомот туһулар көннүлэрингэр олоххо дьин туһаһаа, сүдүрү уонна табыастаах суоллар туураһарын үлүмүлэтиһим.

Дийтэгтэй тахсыбаакка олорон
Арийах сэлмээрэгт бийнги ор
торобуугүй тухууан туоһу суруту уолла
иавсинара сайаанканы дымдигтэгтэй тах-
сыбаакка олорон илгэрхет нөгүу бээрнэх-
иэг-огторгоруухагт дийл түһээг да багта-
иэг элбигт. Бүтгүй малаан уолла оооо сүүстэй
тахса араас огтолон 14-досулдигт судла-
рестийбашай уолла мунирналдхай онгону
огторуу саайтхай нөгүу туһанаахха сол.
Федералхай онголору талыан бийлгы
сылтан оросуубулдгэ бымааһын органи-
нзын уолла жуурирналдгеттархы 16
огтолорунд туһанаахха сол. Дийтээг
коммютертай илгэрхетэйэн иэрдийн бу-
олгуу, орну нэгэ ылыы, ая буолуу, аагы-
суолу улархыны туһуан догумуонхы
огторгорууха, үлгэ суох буолдхына,
хомо харчы ыларга сайаанка биэрнэхэ,
иалла үлэ мээстэ баарыг туһуан инфор-
матрины ылаахха уолла да атыны ылаа-
хха сол. Сотору оооо 99 оросуубулдгэ-
тээг уолла мунирналдхай онгону туһанар
кыах баар буолуор. Саайтхай туһанаач-
кылар ахсааннара ыгга талысчалды
кыһанг биһэс түһэс.

Оросуубулунга кичи куораттар уда-
хан аратыны 2011 сылга олоххо киирбит
"Ырааска кوردорунерге суруйтарын" бы-
райаан таһаарда. Бүтүтү күнгө бу
огонно Дюккуускай куорат доруобуяа ха-
рыстабыллар сазыатын www.yakodrav.ru
саайтын онго 100 тыһыынча көрүгө кичи
туһанна, огон сай-көткөтөн уонна терм-
иналарынан ырааска кوردорунерге 43
тыһыынча куорат олохтоор суруйтарда
Ыйын муус устар ыйыттан куорат
дубайтатын www.yakadm.ru интернет
порталлар "ор сыйаатар электроннай уо-
чаракка" 3 тыһыынча көрүгө кичи турда.
"Нэһилиэтинин долгутар бостуруостар
удахан болоромну ирдиктэр, онно бу уо-
чуту оросуубулунер барытытар таргы-
актыт", - диир Сибээскэ уонна информат-
сийа техникалогияһа комитет бэрэсэд-
эттэ Константин Семенов эриннээр.

Оройуоннар бэлгэһэлэрийгэр куддөрүнэр дьом приёмуна электроннай суруйтарыы үгүс оруттунан хайыы-үйө кэлэр сул сарданыгытар билэктэрэ, ол кудуру регистратурага учараты суох оңоруохтаах "электроннай картата" тизэстэбэй режимиһин үлэһиэр. Итинэн кэлэр сул сарданыгыта оро бары саадтарын, оқууалалары уонна колледжистары түмөр үөрэх өгүлөрүн бивер кэллим порталга үлөр миллириллиэктэх. Бу сайт комютүпэн Саха сирин олохтоохторо оро саадыгар учураанса тулар, үөрөнзөгчү дьеннэтин бөрөбизиркэллэр уонна оһооһор кудуһуһуһа, сессияга суруйтарар кыахтаны ахтара.

[illegible]

Бүтүн өрөспүүбүлүксүз бизер түштүк

Сударыстыгбанхай оголор сайтгара санга үлэмжэн эрэр эбит буолууна, 2012 сыла орустуубулууну жонивэр арыллыбыт сударыстыгбанхай уоһа мунитигалынай оголору оголор Эмхэс функцигалаах жин хайылы-үйэ сайааһа бээрбит 300 тыһыынча кэрэһэ элбэттэ көмөлөстө. Далһнай Востокка аан эантһайтэ тэрилтэ - дойдуга бестыгвар ахсааннарыгар көрөр. "Бир түшүк бэрэһэбингэ" үлэлээр ЭФК доһу кумаарыны ээсэртэбингитэн бөксөдүүрүн тэгэ сүбө-ааа бээрэр уонна доккумоннарга быраан оттугэр экспертиза ыһгар.

"Бөхнийг сайнхан киллэрийн бичигтэн ком-
лексийн өгөгч өгүүрүү буюулар", - дийр
ЭФК пресс-сүлжээгээр Татъяна Панзйна.
Бүгүн манга "Бойо бизнеч", "Оро
горохун", "Ул ветераншарылар өлбүл"
уошва өлрл, бас билинг сайнханга амал-
ах өлгүлөр комлекстарга үлэлдшээр

[illegible]

Бүгүн ЭФК-и Саха сирин олохтоохторо 200-чэ өгүүн туһаньмахтарын сон. Күнн фискалларча Нурбига, Орто Халыһага, Намга уотна Бордунга олохтоох үлүһүнүшөр. 2013 сыһа "биир түһүр" үтүөлэрин Чуратны, Мэлэ-Халыһа уотна Хаһаһа улуустарын олохтоохторо билиһэтэ. Ийини

быдлаагта Нерюнгри, Мирный уулна Ленский тухалда.

Юань мобильнай офисгара Эдмундзон, Эбзон-Битантай оройуоннарыгар, итээннэ. Ньурба улуунун ыраах сытар нэһиликтэригэр уолла Дьонуускай куорат кыһылын нэһиликтэннэлээх нуунарыгар үлэһэннэ.

Манш сэргэ оросуубулукта бары олхоттоохторугар аман, бэйыл ахсынныл ыйтан (1615 уосна 50-60-50) телефоннай ливин аһыллына. Билингвита малап ЭФК агалорун туһанынагы консулстагын борилар эбиг буоллаарына, кэлэр сыллара сууарыстылбанай онго оросуубулуктагэри портылап үлэтин туһунан информацияны кытта ылар кыах баар буолуоҕа. Манша дээн эттэххэ, ЭФК телефонуан тыйыбиг дьону бүтүн да оросуубулукта быйаһын органыарын специалистарыгар быһа калбуон сөп, ол гынан баран чукуобунньуктар отүлүрөгөтүн бу хайыскага кылдьаһын билдэһэҕэ ыһылдыҕа.

Универсальной электронной карта
туфунан

Олохтугутар үлүсүр үгүс туһалаах до-
кумуону сотору кыраайы пластик быстага
солбуутоа. Саха сиринэр 2013 сыл тохсун-
нуу 1 күнүттэн, бүгүн дайдуга курдук,
олохтохторго универсальный электроннай
карталары (УЭК) тутуллахтара. Карта ба-
завай вариана - тласары, СНИЛСы, по-
лины уонна баантга аналлах сыһыарылы-
ны солбууон сох. Уохастыбаннай тран-
портга айаны толугурт диир орокуйуоннаах
бастахы сыһыарылыны хаһы-үбө оторо
оустулар. Бас биллэхтэи бырттынан Сбер-
банк банкоматкай сыһыарылыта холболуон
сох Итиннэ студент уонна аараччы били-
эттэн, уопсайга күүрэр пропугу уода, хол-
буур Хотугу-иляннн федеральнай уни-
верситет кампуснай сыһыарылыттан
оттоолоро буолу.

Картамы Сөрбаван бары отдалыма-
рыгар, итлээнэ ЭФК филиалларыгар би-
риэхтэро Дьокуускай куорат даһалтага
салаһаннаах дьэһэлэригэр хаһыаһы-уһа
картамы тууга үлэһиллэр анаһаах 10 микро-
маты куораттарга уонна сройуон кэбээ-
ригэр туруоруохтара. 2017 сылта дэри
оростукубулуун урдүһүн барыта 600 манньа
тасһыһыһы туоһосарга быһаһыһыһа.

Карта информативный системаларын интеграциялааның, өсүп-үлүшкө бы-
нааның алга органы информативный сис-
темаларын өнөрүгү уюмга хас бирдиги
жана универсальный электронный картаты-
пал тус кабинеттар жерин үлалир туспа
порталын сизеринг үлз 2013 сыга
үлүмүстүз.

Чэпчэки, элбэх уонна
ачыстыбалар интернети!

Салгыны жашыраңдуу сибире эрликтер уюш-
та жаңычтыбалар ханаларын ирдир-
бу уустук боштурус өрдүк тая сирин
муктоохторутар салгыттык турар. Ол ичин
доктубулукка Президент тая салгыт сиб-

Улуус дьаһалтата Одьулуун Төлөй Мугудай, Сылан, Мырыш, Мээндараайы нэһиликтэринэн сылдыһыт отчугутун 3-с балаһаа аарды.

матарар бир жалым жерлердин туфунан
Бийаадын чарчатынан сым бүтүүтүр дин-
рин илгерилекте жерлер жээк балчахлаах ха-
наалынан 193, оттон эһири - 100-түн илгериле-
сөөк нэһилиннэһи-лээх буун хаартыгынан

Үөрүсүлүгү ийин хас бирдери Саха сирин олохтоор огулту огуруу хаачыстыбатын уюуша сыаналаттын корон, оператору байэте талап ылар кыахталылар. Токор сукуу батылалына уюуша оссо эби, 2000 км/час-тар курдугу Сүлөөс эбэи понгүлөтөн, Дьокуускайга тардыллыыг огулелокоопи-ливи сибээс огултуу ырыышагар солтоох илин-калэн түсүһүлүү уоскута. Нерошери уюуша Дьокуускай куорат Октябрский уо-курутун олохтоохторо хаанаал хаачыстыба-тын хайлы-уёс сыаналаатылар - халыһага 40 Гб дьори түргэниэх интэрнет туттун аан бойдуулаагы сикте бары уоуун буттар кыагы бирээр Дьокуускайга ахсыныы 21 күнүтэр бу ливияны үөрүүдүкүтүк арыһа Россия сибээскэ уюуша мааскабай коммуникация мивистирэ Николай Ни-коифоров байэте кэлэн барда. Оросуубулукэ Президент Егор Борисовка ытыллыыг мунуахха интэрнексэ кии-рини кииг батыһалаах хаһалыт, сүтүһко-най сибээс уюуша бидүтүмэтибэлэр байла-рын илөө ардыларыгар үксүбүтэр система-ларын сайыһнары уустуктара корулүһүлөр Саха сирин 99 нэһилиэни-хэлбэс пуунун кииг батыһалаах интэрнексэ-колобоут "Транселеком" уоууту өрөспүүбүлүкэ тэиччө сытар муунукта-рыгар сибээс хаһалларын хааччылыыга туһанарга быһаардылар. Ол киинэн баран, Россия сибээскэ мивистирэ аэриэксэ, оло-х үбү ирдир мивик бырайыактары фе-дералнай уюуша өрөтүлүүт бодүккэтара, тэиччэ сибээс операторуна кыттылыаах уудаарыстыбатан-чааһынай кээстэтии түтүтүтэр эрэ ологуран олоххо киллэриэх-тэ сеп. Мивистир өрөспүүбүлүкэ тэиччө уюуша уһун бодүккөтө өрөдүгүтэри ыла-дылар федералнай мивистирэтибэ бары түтүтүтэри огултоо дииг ээһиригэ.

Бірақ сылар улуустар ашығоохтору-
ар үөрүүлэх соһун - сотору
роспүүбүлүккө почта таһар днал
омолуот баар буолду. Ити баһылыктар
днна араа карсандроккиһээр тинди-
онни динна түгүттөөр.

Мушпаахха эбэх истэриэһинэй санаа-
лары эттиэр. Ол курдук, министиэр
ростуубулукэ салалатын болоромтогу
почта отделениеларыар көһүөткэ эбээр
эс да көһүлүһүмүкэ пууну сибээһин
сааччылар кыра кыамталаах соторой сибээ-
с станициялар туроруу болурусулар
арта. Сибээс министиэрэ минныкы
ростуубулукэ Президент почта отделени-
елар федеральнай төрөттөлөр уопук
ростуубулукэ иккэ өстүлүкөтүн көрүүтэ
элээр туһунан этиэтин айдарта. Ити
үкүтэр отделениелары салалты хаачыс-
кыбата үрдүкө, ол аата көһүлүһүмүкэ
ылта үлэ эбэр тиэсигэ.

Сергей МУКСУНОВ.

Сонуннар

КЫРАЧААННАРБЫТ СИТИЙИЛЭРЭ

Монастырев Андрей, Седамыцева Ангелина, Захаров Айаал.

Ахсывын 1-2 күнээрээр Чурагч-га "Эдэр талааншар"-дизин республика-таады дуобит күрөр буолан ааста. Күрө-тэһингэ республика-быт араас улууспа-рыттан Горнайтан, Тааттактан, Амма-тан, Дьокуускай ку-рэттан, улууспут ос-куолаларыттан, уһуйааннарыттан кэ-лэн уоскайа 200-ч ор-куттыаһын ылла.

Күрәк олус тәрәнһиннәхтик, үрдүк таһымнахтык буолан ааста. 1-нн күн 100 харахтаах дуобакка, 2-с күн 64 харахта-

ах дуобакка саастарытан арахан (2003-2007 сыллаах торуох оҕолор) күрөктэстилэр. Билинн "Березка" уһууламмылыгтан 9 ор кытылыны ытыһыар, үрдүк сөтүһүмүрүн көрдөрдүлэр. 3-с бөлүккө кыттыһыар, Андрей Мошастырен 100 уотна 64 харахтаах дуобаттарга кыһыллыртыр 1-кы миэстэни, Айаал Захаров 2-с миэстэни, Ангелина Седыхинцева 3-с миэстэни ылан, кубогунан уотна сүрдээх үчүтэй биригэстэринэн парараадалаһыһылар Ону таһынан Айсен Ефремов 100 харахтаах дуобакка 3-с спортивной разряды, Андрей Мошастырен, Айаал Захаров 3-с кыһыллыртыр разряды таһырдилар.

Викити "Ворезка" ушундаймылтан ушун
жетилмелээччилери, нитазени А.Г. Селамити-
нашы үрлүк ситиинилеринен ээрденеибит,
инишоготун оosso да үрлүк дабиялылары
баварыт.

"Березка" үнүйлэн тороншуттэра.

ПРЕЗИДЕНТ

ГРАНЫН ЫЛЛЫЛАР

Ахсыһыны 21 күнүгөр Саха Республикаһы Аска-уолго политикатыгар уонна тыа хаһаайыстыбатыгар министерствотыгар республика Президенин бааһынай хаһаайыстыбаларга уонна родовой общиналарга граннары туттарыыта ыһтылыһа. Граннары уон бастыг хаһаайыстыба салайааччыларыгар министр Иван Слепцов туттарыһа.

Вэйлиги улуустан граы сүөнү иттигистигэр "Тура" бааһынай хаһаайыстыба салайааччыга Варвара Михайловна Синцева, "Чарх" бааһынай хаһаайыстыба салайааччыга Мария Константиновна Луковкина ылымнар.

Алексей СЛЕПНОВ.

А.С. НИКОЛАЕВ,
глава городского округа «город Якутск»

ТУҮААННААХ ЭТИИЛЭР КИИРДИЛЭР

"Чурагчы улууһа (оройуона)" МТ баһылыгын бастагы солбуйааччыта Виктор Иванович Илларионов делегациялар үөрэх управлениетын начальнига ККЧүчүгиннаров, тэа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнигын солбуйааччыта ККНеустроев, "Чурагчы" ТХПК директорын солбуйааччыта Н.А.Аркасов, полиция начальнигын оперативнай үлэр солбуйааччыта, полиция канигана Н.С.Лешин, киин баһыһа кылабыһай бырааһын солбуйааччыта МАПопова, культура управлениетын информатсионнай-методической киниини директора А.М.Смирникова, пенсионный управление клиентский сулуспатын специалиһа С.И.Петрова, субсидия агенствотын сүрүшүүр специалиһа МАИльина киирэннэр, ахсынньы 21 күлүгүр Сыһан, Мутудай нэһиликтэрин олохтоохторун кытары корустулур.

Олоогтоохтортон тѳа хаһайыстыба-
тыгар, пенсиява, зһилити оттооһунга
ода сѳыһаннаах ыйһыһылар сүрүн да-
кһилэт кһиһиттэн кһирдилэр. Муһнары
кһиһилэк баһылыга К.А.Сивцев ыһта
Пәһидисимэ саамай ыалдьар боппу-
руоһунан Арыһлаах—Чурапчыг суолун
оҥоһуута буюмла. Бу – улус көрүүтүтэр
сыйдыар муниципалитет статустаах су-
ол. Ыһылт республицатыгар "Дорож-
ной фонд" тәриһилибит, улусуспугутар
суол оҥоһуутуган сана "Дорожник" тә-
риһит дьарыктанар. Онон үлэ барары
туһунан Виттор Инаович эттэ. Кырдык,
бу ыйһыгы муһнахтарга сый айы кһир-
эр. Биһиги кыһыгыг суол тупсубутун
аанна саас суол алдьаннарына, Арыһла-
ах, Кылаанах, Сыйаг дьон-сэригтэ олу-
эрийдэлэр. Манна дараган эттэххэ,
кһиһилэк баһылыга Егор Афанасевич
улусу дьаһалтга дьон кыһалгытын
ойдоон, суол оҥоһуутутар харчы көрөр
буолларгына, кһиһилэк бөһөтэ эмиз ута-
рыта үбүлүлэһи баһыһынан (софинан-
сирование) харчы утарыа бөлөһи бил-
дирдэ.

Улахан Кувлгэ чуралчылар сүүрн атын-эргэн тэрилтэбит- "Маарынчаан" НО марайлына суога олохтоохторго ыарахаттары үөскөтөрүн элтиэр. Биллэн турар, кыра нэхилийнмэллэх учаастакка маарайлын нөчөөттөнөн тахсара өйдөнөр. Ол эрэн саатар хас биирдийи кийи сүүрн наадыйар бордууктатын, малын-салын ыраата барбакка мизэститэргэ атылалар ысуубулуута баар буола

рыгар олохтоохтор бага санааларын тигэртилэр.

Түийэ улаастагар "Үтүө дыһала" чэрчигинэн спортивнай саала тутулуубута номууа иккис сыла. Ол эрэн күн бүтүнүгэр дылы кыйаан үлгэр киирбээк туурар. Кини үөрөх управлениетын бас билитигэр сылдар. Маһта үөрөх управлениетын начальнига спортзал иһитингэ 2012 с. бюджеттар сатаан көрүлүбээк 2013 с. көспүтүн иһитинири.

Мань тайгынхан нэгдлийнх багшынгаа элэр ыалы олонор дүжээн хааччыйны бигэр да программатътар Сылан нэгдлийгэ квотага халсыбатага хомолтоосун этгэ. Кырдыга да, элэр дуюку, спецнаLISTары тьа сиритэр үлэлэтэргэ, тьа сирин сайдыгтын түстэхэргэ бастатан туран кенитэри олонор дүжээн хааччыйны — сүрүн ботшүрүвс.

Түмүккө улуус даяалтатын ыңгар
үлөтө сөптөзүңүн сыналанна.

Мугудайга мушкыры баһылык КИ.Пермяков ыгытта. Нэһилиэниһэ саамай долгуйар боһуруоһа — оскуола тутуута. Манна 1956 сыллаахха кыирбиг оскуола үлэли турар. Нэһилиэниһэ бэйэтэ күүһүнэн, харчытынан бырайыагын онотторбуттара син балай да буолла. Нэһилиэккэ балыһа, спортивнай саала "Үтүө дьыала" чэрипитик, олохтоохтор күүстэринэн тутулубуттарын бары да билэбит. Онон трасса кыгымтыгар сытар обуреу нэһилиэккэ, этэргэ дьылы "Чурапчы визиттикэй картонатыгар" оскуола тутуулар уолдываста. Бу ыйгытыга В.И.Илларионов, К.К.Чичинаров 2013 сылта ЧРОСИО, Сылаа оскуолалара тутулан үлэр кырзаларо былаанналарын, онтон салгыы Мырыла орто оскуолатата, гимназия уочаракка баалларын иһигиниэрдүлэр.

Ааспыт сайын нэгилзек территория-
тыг хар кабель хостоохунулар үлэ бөгдүл
ыгтан бараан, онтукаларын төттөрү
компекке сир түөрүллэн сытарыгтан
олотхоохтор эрөйдэнэллэрин биллэрди-
лэр. Кивилэр этэллэриним, бу үлэхиттер
сир кырсын алдытан бараан, төттөрү
көөмөгө дуогабардаахтарын эрэ ийин
дыаһалта конүлэлэбэтин тоһоолооту-
лар Маны улуус дыаһалтата конгуруол-
га ылан, согтоох мээрэни ыыһах буолла.
Муһуһах түмүтүнэн улуус дыаһалта-
тын ыһтар үлэтэ ортолгоһо сыаналанна.

Наталья ПУХОВА.

Мырыла, Мындараайы нөбилектөрүнөн баылыгы тутуу боштурустарыгар солбуяаччы В.П. Баранков болуо сыйытта. Мындараайыга 50, Мырылага 30 күн сыйытта.

Мындагайыга нэһиликкэ сүрүннэ-
эн тыа хаһаайыстыбатын бопкуруоста-
рын ыйыталаста.

Ордук сир огоруутун, кооперативтарын, кыстык кыжалгынтын ырыгыстылар. Нэиизиктэргэ сир огоруутугар бааһыналар күрүөлэрэ сагардышлары биер эмэ техника көрүлэрин, уосурдуугу хааччылыыны туруоруустулар. Сага агроном кэлэрэ буоллар дэи багыларын биолэрдэлэр. Маннааха Тыа хаһаайыстыбатын управлениетин начальнига А.С. Филатов: " Кооператив агрономга наадылар түтүмүгэр сайаатка түһүрдүгүн, специалист ыгытабыт. Уосурдуу кэлбэтэ, хаһаайыстыбаларынан түтүтүлүккэ. Күрүөгэ суох сиргэ туох да үүнээйи, сир оҕоһууга ыгытылыбат. Күрүө хайа баар түтүгүнэ ирдэнэр. Онно эмэ сайаатка түһүрдүххитинэ бопуруоһу быһаарыахпыт" -дэи эппиэттэтэ. Сүөһү аһылыгар от сорох хаачыстыбата мэлтүүн, онно эби аһытык, битэмөн, туус ханган, хайдах ылары туоһуластылар.

Ор сайынгы лаазырларыгар агар-
дас сынналанынан муңурдаммакка,
туһалаахтык атаарар ҕыла үлэ
тыһааҕы диэтилэр. Олорон таһаарар үлэ-
тин кытта ситимнээн ытылар табыгас-
таабын быһаарыстылар. Доросбуйага
туһалаах кымыс онорор үлэ сайдыан
сөбүн эттилэр. Кооперацияны кэргээн
үлэмэттэхкэ, нэһилиэнньэ сайдар кыах-
таах дьон тоһордоон бөлүлэтүлэр.

Билэглэни үйэр бары кэриэтэ кредит-тэхэпит. Онтон кырыы сыгар нэһиликтэр кредиттарын тулутуллэрингар улуус кэлигир сырыы аайы кырыаналара но-чоттоох суол. Онно сыһыаннаан, биэр эмэ баан филиала арыллыан соһун ыйы-таластылар. Маана В.П. Баранков нэһиликтэ эмэ хамнаһын биэр баан кар-точкатынан ыларга соһууластэтарина анал банкомат туруон соһун эттэ.

Салгыы "Манжаары соңһууларын" тула ытыһылар үлэ хаамыһын туоһуластылар, биридннээн интэриһиргээр ытыһыларыгар хоруй ыллылар. Ол кэинэ олохтоохтор "үп-харчы үчүгэйдик кэниэр буолан үлэ-хамнас барар, кураан дьыл кэлбит кэниэр

сөптөөхтүк үлээлэн, субсидия бөрү көрүлүшө. Бу улахан үлө түмүт булар. Онон баһылык үлэтин-хамнаһын сыллаары оттуотун сөптөөрүнүн аарыгыт," - дийлээр.

Мырсыларга сүүрүн дайсылгаат кэнштэтэн
ыйытталыларга уонна этчилэргэ ийириди-
лэр. Оскуола аварийнай туруктаах буо-
лан, биз сиринэн тарданан, оройлорун
үөрөтө сыдыбаллар эбит. Ойго тулаанна-
ах ыйытталылартан кэнэстэн сараланна:
Санта оскуола тутууга хаһан саралана-
рый? Көтүрөр үлэргэ үп-ас көрүлэр дуо?

Бу талын боптурууска Владимир Петрович: "Сага оркуула жини бырайыакка киреи, 2014 сыггыи сардалар Минна бырайыак тургизник оттобулушарына, 2014 сылы кэгэна барбакка эрд сардалырга үлэлинишикт. Котүрүкхитинэ сайаалка түһэрдэххитинэ харчы көрүлүтэр," диии хоруйдугата. Кырдыах, оркуулары үөрэнэр орлоох ыалларатын сиргэ көһөн хаалар кутталлаахтар. Минна оркуула боптурууна тургизник быһаарыллан, үлэһэ көһэрэ күүтүлүтэр. Аныгы үйэ ирдэбиллээн благоустройстко киириитин туруорустугулар. Сага, эргэ дыһаларго толору киирдэһиэ эдэр нечэт дэ олохсуйуу эгэ диии санааларын үлэһитинилэр "Август" карьер правейан туһаанан, суолбутутар үлэ барар дуо? Нэһиликкэс хас эмэ бырайыаана көрүлүтэр дуо?, - диии ыйыттыы торостоох буолла. "Манчаары оонньууларын" үчүгэй суулаах-инистээх көрсүү эттибит диии багаларын үлэһитинилэр. Минна туһааннаах специалистары кытта кээсэтти, туоһулаһан чуолкайдаһар наадатын эттилэр. Манна тэһэ холдуна оттобуутун, заправка үлэһэ киириитин туруорустугулар. Учасковай наадытын эттилэр. Манна "Чурапчытааһы" МИА отделыттан В.С. Иванова: "үлэ министэргэ аһарс ол тыһан баран киии суох. Бу бүтүн республика үрдүгүн туура боптуруос. Армияттан киибит, үрдүк үөрөхтээх юрист буолуон наада. Мындаарайыа, Мырыла нэһиликкэстэригэр "Чурапчыттан согулдуктары ыалта сатыахпыт", - диии иһиттээрдэ. Нэһиликкэһэ отчуоту истэн, быһаарсан баран согулдуктан сыһаалатылар.

[illegible]

Нарьяна БУРЦЕВА

Ахтан-санаан

ДЬОН СУРЭБЭР ӨРҮҮ ТЫЙННААХ

Бүгүн нэһилиснээт бээр чулуу ыччатый, "торобуот" ытык үлөлбөм, дысыум-сэргэм, поруюгуи туһа" дьен дьит чакчы ис урараттан ылсан, үлэлэни, үөрөзөн, охорон аастыт, нэһилиснээт историйаллар биэтэк уолла ум-уллубаттык, улахан буукубанан сурулман халбыт 1998 - 2005 сс. Алар нэһилиснээт баузылынан үлэлэбит Вячеслав Михайлович Гимозеевы ахтан - сэвван нэһилиснээт баарабыт.

Тимифеев Вячеслав Михайлович 1962 сыллаахха элбэтин 24 үүнүгэр Тавтай орйонунар Тус-ба-Кул нэхиллэгэр төрөөбүтэ. 1970-1978 сылларга Аларь арыс кылаастаах оскуоланын бүтэрэн баран, 1980 сыллаахха Кытаанах орто оскуоланын хайыһар филиалын бүтүрбүтэ. 1987 сыллаахха СГУ педфакультетын үөһөннү бүтэрэн физкультура учууталынан илбэһэ. Бүтүрбт сылтан 1998 сыллаахха дэри Чурапчытаагы орто спортнай оскуоланыгар хайыһарга тренеринэн, ПУ-1 Чурапчытаагы филлалыгар преподавателлэн үлээбүтэ.

Владислав Михайлович 1998
 ылаахха үүзэр-сайдар кэснэ-
 ыт, үлүлүр, айар - тутар кыт
 ылаанардаах Ашар нэһиэ-
 баһылыгынан аманан үлэти
 ылар Кини тэрибэр таһана,
 саайар дьоруа, дьону кыта са-
 ыла мана толору арысыйыта.
 ылаахыт сэтэ сыһыи устата
 үүрөн-йотон, кырэн-тахсан, э-
 кретиһин туурурсан, кэпсэ-
 ыһарсан нэһиэ-манан дьах-
 ылаахтык хардыһаарыгар,
 ылаахтар дьахыа кылааты

көмөрлөргө Усунуан - суурбонго
сыйлар устата тутуу барбата,
изгиликтер "2000 үтүө дылаа
хамсааһыгыга кытган санга ба
дыһа тутууларын ситиспитэ
2003 сылтаахха санга АТС уени
кытта дыкта тутуулан үлөрү ки
рибгэртэр, дорбонго ийитэр "ТУ
ПАД Чурапча", ХДСУ, ПМК "Ме
диораи" көмөрүлүзүн юуу уу
луссаа 1,5 км усталаах суолга на
сыах куттарылыһыгыта, "Якутск
перго" тэрилтэ салааааччыт,
К.К.Ильковскийга кытта ыкса үлэ
лэһэн уулуссаа 25 сырдатар ла
ампа бйаммыта, 6 км уот дийит
сангардылыһыгыта. Аныгы оло
суга ирдэбиллэригэр элбэтигэр
цифровой телефоннай станция
туруоруу, квартальный котель
найы убагас оттука көһөрү
сарааһыгыта. Ол курдук иэни өр
көмүрүгэ бырарыллан турбу
танара дийитин чөлүгэр түһэрэн
өрөмүөннэһиптэ биллэти
бөһүлэһипт бивир кизн туттар ис
торическай тутуутунан буолан
турар. Чаачылыгыт суола пра
вийынан кутуулан, өр сыйлар
өрөмүөннэһээтэх суол оһоһул
лан дын - сэргэ санаата кэлбитэ
2001 сыттан таас оһуола тутуу
тун сарааһын, 2005 сыттан көчүө
ри ыччашыт сана, кизит, ийи
мөндүмээннээх таас уорайга
үөрөнэллэрин ситиспитэ. Нэһили
китит уулуссаларын чарылытык
уотунан сырдаһыгыта "Күнчээн"
дизэн минньыгэстик айттаммыт оһ
сонь уур площадкага оһоһуулан,
иччачааннар үөрүүлүзү өккөбүн

та. Нэхилинх сырдыгаа - хэрэг чөл олоххо, үчүтэйгэ тардыһаа түмсүүлэх буолбута. Ол түмүгтэ олоххо, үлэри, спортта биэртэн биэри ситиһиһи баар буолбута. Аларар нэхилинхтэ Чураптыг биэри бастыа нэхилинхтэн аатын сүтүөн сүтүү.

Вячеслав Михайлович үлүһи ир кэмгэр, ханна да буолары курдук ыарахаттар, араас элпиги эттөөх кээмэр, үлэ-хэһэс кыйа тарбат да түтүһүрө баалара. Ону барытын Вячеслав Михайлович сатабыллаах салайааччы буолан туран, толкуйдан баран тобулан ылан, дьонуттан - сэргэтиһтэн суболотон, илэртэн, кыйа - хоту баһаарсан, огторго, тутара.

"Чурапчы улууһа" МТ 2001 сылы көрсөр Санта дьыллаары баалыгар сыл түмүгүнэн нэхилинхтэр юккэ ардыларынаары күрэхтэһиһтэ кыйыһылаахтары баһаарбыллар. Бөһүтэ нэхилинхтэ ол сыл бастыа көрдөрүүлэрих нэхилинхтэ аатын сүтэн, УАЗ массыннан наараадаламмыһылыт Ол кыйа Вячеслав Михайлович Тирюфеев 2003 сыл түмүгүнэн "Сыл бастыа баһыһыга" аат илэртилбэтэ уонна РФ Госкомспортун Бочуотуну Грамотатынан наараадаламмыһыта. Бүтүһүһүһү нэхилинхтэ дьон - сэргэти мустан "Ситиһиһтэн ситиһиһтэ" дьон умнулубат биэчэри тэриһиһтэрэ дьон сүрүөр күнү бүтүһүһү дьон илэти сыйдыар.

Нэхийлээк дьонго ил туруктаах
ыраас өйдөөх-санаалаах буолал-
дарын туһугар дьону түмэн чөл

олох сизрин утуумаахтык проматтаабытай. 2004 сыдшаахха Ботурууһсай улууһугар чөл олох хамсааһына тарыхыбытэ 100 сыла буолбутунан "Чөл олоххо" Чурапчы улууһугар, республикаҕа ыһырыкы таһааран чөл олох хамсааһынта элбэх үлэни ыһыгыта Саха Республикатын Президиэ В.А.Штыров иилигиттэртэ республикаҕа биир бастааһыртан "Чөл олох лидера" бэлэни тутуута.

Санта таас олсуола үлгэр кээр үерүүлэх күүтүр республика социалнай - экономическай сайдыытыгар кылаатын уонна ор сыллаах үтүө суобастаах үлэти мин Саха Республикатын Президентин грамотатынан, кыһыл күүтүр чаһынан наараадаламмыта, ор сыллаах үлэтэ сыаналанан "Саха Республикатын үөрэтирин туйгуна" бичуоттаах аамамыскайыт.

Чыангара эр дон ырохнай хорун ахтыгыбынай чилиэнэ, хор солонхалар тивэ ууммута "Чыангара эбэксэм" ырыана ил дууһатыннан тилкоро Сылтата ыһтыллар конкурстарга көрүүлэргэ тэптэ кыттынан, сайысан Москва, Санкт-Петербург, Калуга куораттарга тивэ ыһаһыта.

Төрөөбүт, үлэмээбит түөлбөлүк Вячеслав Михайлович аатын үй-түтүтөр сыйлаах 2006 сыйлаахха алтыннын 26 күнүтөр нөмүрлүк депутаттары Сибирьти бийаарылытын "Аларар нөмүрлүк бөгүтүтүлүк олохтоор" аат

уонна өлөрөн аастыг Ждана уу-
лусастыгар иһин аатын итэргит-
тэрэ. Ибөө сыл буола-буола иһин
аатынан республикатааҕа
хаймаһар күрөү, эдэр ыраагы чо-
охтох, спорты кинжээтүү сылла-
ах ыһыттылар.

Кини үтүө вата булун илос кэрэмж кыргыттарылар Туйаарар уонна Сайылына сальвар Висслав Михайлович үлэһэбэт сыйдырылар ыраа тыһын илэһэбит Чыаптарата ууһэригэр - сыйдырылар, олох бэгэ турустаах буолларылар алдох үлэһи ыһыһыт иһилиһигин дьонутар - сэгэтиһиһигин сыйдыар, үйэһэргэ умчуллубат. Ваара буоллар кини бу күһүһэргэ 50 сааһын туолуохтаахта.

Алгуур нэгдлийн
дүнхлэгтэйг нь коллоидын

Бүтээгдэхүүн "Сага олох" редакцитайм
Российской Федерация
хүннүгэр регистрацидаамит

Бүтээгдэхүүн сажаас:
№ 181 (10613)
Тираж 2065.
Аймагт саянота: 10 солк.

Холбохука 24.12.2012 с. офсетка бэчээтээнэ.
Холбохука, чэллээрэ уонна субуатаба тахсар.

Сага олох

Автор сурутур элчлэр сажаас
редакция позициялар холбоху
түбэлэр буалбатах. Сурутур
мийлалар чачыллар
хордкыдаахтарыллар элчлээнэ
сатор тус байтэ сүэр.